

DEUM, ET HEREDITAS VIOLENTOREM, QUAM AB OMNIPOTENTE SUSCIPIENT. ILLA VOX, PARS, IN HEBRAO EST

extremum usque huius afflire contendisset. Plerique statuerunt huc eo consilio à Jobo afferri, ne, quia supra de felicitate improborum dixerat, propterea pro impi habebatur, quasi istos laudet et sequi velit; nunc igitur eum cum sociis agnoscere, instabilem esse istorum felicitatem eosque pone tandem acceritas datus; nec tamen semper hoc fieri, ut dicant socii, sed so sensu reprehendere, ut et ipsi reprehendere potuerint, altera sepe accidere. Quasi dicat Jobus: Utrumque videlicet, et impios puniri, et prosperari; per ergo in futilia affectus, ut de uno tantum dicatis, et in eo insistatis, alterum ne attingatis quidem, quod tamen permagis ad meam causam intererat? Simili ratione ea sequentur, cum superioribus Jobis dicili concilare studi. Bouilius, Observat. p. 253. Hincasque Jobus contra obtructores tres viros, qui ipsum ex infortunis suis occulti ipsa reum pergeant, pugnat, ipsa teste experientia, plor in hoc mundo sepe affligi, sepe impis contra fortunam blandientur aurum indecedentes aspirare, quod satis fieri evertendis criminibus amicorum. Sunt enim quidam propter miseri, quam improbi felices; concedit plures vix argumentum in Jobum intorti. Huc ex tripli affectus, et postquam in morem exaggerata, quasi bonus nunquam bene esset, scelests nunquam male, non stricte et rigride sumi debent, sed quadam temperamento moliri, et limitibus certis circumscribi. Nunc Jobus, ne amici ex dictis suscipiant, eum nunquam virtutem remittere velle, et in impiorum, quibus qualibet commissione impunit abeant, immo omnia ex votis fluant, castrense transire parati, vehementi obtestatione obviem huic suspicione, declarans in religiosis cultu ad extremum usque persisturum, quantoque hypocrisia odio habeat, testatur luculentissime, quaevis dira ipsi omnibus. Sed non quid aliquando accidat, aut quid impius accidat, sed quid plurius ac ordinari, secundum normam divinae justitiae, fieri soleat, proxima declarat oratio. Kennicottus in Remarks on selected passages in the Old Testament, p. 160, et Dissertat. generali in V. T., p. 539, sequi. ed. Brasili. (Brunov. 1783, in-8°), que inde ab hoc versus usque ad capitulum finem leguntur Zopharo coniuncti tribuenda esse. *Locus est, inquit, te Elaphus, cui Job ter respondit. Locutus est Zophar bis tautum, nisi terciu vice loquatur, atque hisce verbis. Confusio nem hæc ratione solvo.* In cap. 25, tertio loquitur Bildad. In cap 26, 12, tertio respondet Jobus, ideoque series tertie hiujus responsionis numerus interurbatur verbis 27, 1, קָרְבָּן בָּנֵי בְּנֵי, que videant efficeri titulum capitis 28. Finito Jobi ad Bildad respondendo, in 27, 12, Zophar, tertio ieronimoi, exorditur co ipso axiomatico, quo primi desiderat cap. 20, 29. Cessante Zopharo, in cap. 27, suscipit Jobus suam de sapientia paradoxam. Quæ nec Eichhornio improbabilis visa sunt, vid. ejus Allgemeine Bibliothek der bibl. literat. part. 2, p. 616; in versione tamen veracuam receptum secundus est textum. Sed ad Kennicottum sententiam suam hiujus pericope interpretationem instituit Stuhmann (Job, ein religioses Gedicht, aus dem hebr. neu überetzt, geprägt und erläutert, Hamburg 1804, in-8°), p. 457, vers. collat., Animadvers. p. 76, seqq. Verum enim vero, utal speciosa illa sit conjectura, quo minus tam ei suscribamus, illud nos impedit, quod, cæ adscita, et hinc versus verba קָרְבָּן בָּנֵי בְּנֵי, aut, ut Kennicottus vult, ea verba, quæ nume 27, 1, leguntur, premitti necesse erit. Estne vero credibile, formulas illas, si unquam in textu existenter, in his solis totus libri lodes adeo planè evanescit, ut earum nec vola nec vestigium in versione illa antiquâ aut illo in co-

helech; quod significat portionem legitimam, quam tandem pater dat filio; qualsi fuit illa, quam homo ille dives in Evangelio, habens duos filios, dedit filio suo juniori eam petenti, et diceant: *Pater, da mihi portionem substantiam, qua me contingit*, Luce 13, 12. Deus habet duos filios, justos scilicet et peccatores. Vult igitur Job explicare quamnam partem Deus pro legitima portione reservatam teneat impiorum, et quidam hereditatis vice sint recepti. Quæ enim bona vel mala Deus in hac vita tribuit non sunt legitima hereditatis portio, quam neque justis neque impiorum in hac vita conferit. Neque vero de omnibus impiorum Job loquitur, sed singulariter de violentis; in Hebrao est *tyrannis, duris, potentibus*; quo nomine divites avrios, diviti repletos voluit intelligere; nam hi sunt, qui per vim et tyrannidem ac violentiam omnia que volunt agunt, conculeantes pauperes, contentientes impes, devo-

deprehendendatur? Addo, quid si hanc pericopam Zopharo tribuit, Jobi, qui sequitur, oratio, cap. 28, nihil continebat quod ad refutandum adversarium faciat. I. P. Berg in Speciem Animadvers. Schultensianae Jobi versioni addito, p. 246, ea quo inde ab hoc verso ad finem usque capituli leguntur, existimat esse præcaventes Jobi, ne quid reliquum videatur superesse, quod dictis a se profatis, denouo atque tertia jam quoque vice reponi a Zopharo forte posset. Occupat, inquit Jobus, quem denouo a Zopharo dicti potuisse, et ad eaque cap. sequente, modo et responderet quo et sodalibus hinc tertium, cuius ipsa adeo etiam ante cap. 20, 29, protula verba repetit, et simili subtilitate: *nos reliquias ad silentium redigesse intelligatur*. Huic tamen aspectui minium refringantur, que v. 11, 12, 15, prefationis instar mox dicendis premitur, quibus plenè et diserte se velle expositorum dicit, quid ipse sentiat de sorte et conditione improborum, a divina justitia ipsi assignata. Neque difficile adgo est intellectu, quamnam potissimum in ea a sociis Jobus dissident. Contenderunt illi, impios semper vivos videntesque scelerum penas luere, et sic eorum clamidestim impicitatem manifestant redditu à justitia divina, etiam per aliquod tempus florierint, hominibusque furo propositis et virtutis impostrarent. Quæ persicatio fons erat falsi illius suspicionis, quam de Jobi, ex summo felicitatis fastigio tam subito detinabat, sincera pietate conceperant. Ostendit igitur Jobus, solere impios sapientissime tote vite sine cursu horre, per nefas omnes ad culmina rerum grassi, et in fastigio fortunaram ad mortem usque vigore; nihilominus tamen reputandum esse apud Deum vindictum eorum ponam, quoniam dominus iustitus arbitrus ad maximam potentiam provecta post mortem illorum tandem aliquando pejus fit rituaria quam consurrexit, ut hæc ratione omnibus appetitatisque fuerint isti qui dum viventer omnibus redundant ornamenti. Longa autem Jobi era ratio: is enim adeo nullum malefactorum sibi conscius ut iterum iterumque sumnum Nomen innocentia sua testimo provocare audeat, non solum ipso è florissimo statu subito dejectus, gravissimo morbo interlandisque doloribus afflictus jacet, verum et liberis se omnibus et universa sui familiæ orbatum, ac ita modo plenè inaudito se tractatum videbat. Quæ omnia tamen non valuerunt probitatis suæ conscientiam, suamque justitiam divine fiduciam vel minimum labefactare; spem potius certissimam retinebat, fore ut sua innocentia tandem aliquando, et, si non diu inter vites esset, certe tamen suam post mortem à justissimo vindice omnibus manifesta reddatur (19, 25, seqq.). Hac igitur ratione longè diversus ab impio, cui nulla ejusmodi spes, quin quiesca infusa ac fons dimunda.

(Rosenmüller.)

COMMENTARIUM. CAPUT XXVII.

rantes populos et simplices; evadunt inhumani, crudeli, feroci, sic ut aliena calamitate non commoveantur, et dammum aliorum predam suam fieri optent. Sepè enim dice contempta, et posthabitus legibus, tum divinis tum humanis, rapini non sua; et dum bené sibi sit, quād male sit aliis non vehementer curant, cūm seva et impotens illa animi affectio humanitatem omnem ejecrit. Itaque Aristoteles, lib. 1 Ethicorum, cap. 3, al illum, qui studio augende querendaeque pecunia ducatur, *stolidus, violentus, asperum, impotens*. S. Chrysostomus verò aratianum impunceptum, *et anachoros derisor, inhumanum et crudelē dominū*; ejusdem discipulus sanctus Isidorus, lib. 3, epist. 203, auri argenti cupiditatem vocat *epos et luxurians turpum, crudelē et tyrannicum amorem*, ut pote qui homines quos invaserit crudeles ac tyrannos efficiat. Istiusmodi ergo homines avaci ac violenti sortim, qui illorum ad posteros memorian transmittat, neque comitemt uxorum jam viduarum lugubris planctus; sed ut in bellicis strage, aut pestilencl clade, aercavimus cum aliis cadaveribus projiciantur in foecum, ubi sine ullo funeris honore putrescant. Eadem ferè phrasim usus est David, dicens, Psal. 77, 64: *Sacerdotis ejus in gladio occiderunt, et viduae ejus non plorabantur*. Ubis in Hebrao activa voce ponitur, non plorabunt. Quo significator, vel quid justa non facient viris suis aut propter inopiam, aut propter exitiosa et calamitosa tempora, quibus omnia agitabantur, conturbabantur, et vastabantur; vel qui tantum erit exitium, tanta reipublice vastitas, ut viri simul cum uxoribus intereant. Vel denique non deflebunt defunctum maritum, quin potius gaudent, quid eo liberate sint, vel propter improbitatem ejus, vel propter alias causas, ut plurime sunt, quæ viduas exhalare possunt.

Sepelientur in interitu. Vel, ut ex Hebrao alii ver-

(1) Qui gladium evaserint.

SEPELIENTUR, etc.: Sept. habent morte morientur; acerbā morte extincti sepelientur. Chald. pro interitu, verit. Pestem, assumpti pestile.

VIDE ILLUS, UXORES ILLORUM.

NON PLORABUNT: Sept.: Vidua eorum, etc.; quasi dicat: Non plorabuntur. Sic Psal. 77, 63: Virgines eorum non sunt lamentatae. (Menochius.)

Vide ILLUS, UXORES ILLORUM.

VIDUE IMPORIUM: impi, interitum mariti vel filiorum) nos plorabunt, nempe planctu publico et solenni, qui ad honorem defundi, et solatum videtur, et familiæ superstis, adhiberi solet, ingenti impense. Sed defectu mediorum id non fiebit viduus impiorum, quantoscumque illi thesauros in vivis iniquè corserint. Justo enim Dei iudicio fit ut quod magno labore corserint, usui veniat non ipsis, aut ipsorum posteris, sed alienis, et subinde quos pessime oderant, justis ipsis et innocentes, ut dicitur v. 17, è quorum spolis ipsis se dilatant. Auge ita impio et tyram accidere solet, quod fineis, seu verberis et ericis, verbi gratia, que sericam subministrant. (Tirinus.)

Vidus impi plurali numero idcirco ponit Jobus, quod in regione viveret ubi polygamia forebat. Septuaginta: Qui circa eum sunt, morte morientur, et viduis eorum nemo miseretur. Suspirant quidam mortem, quam hic ministratur impisi, lucem esse; alii futurum dicunt ut moriantur derecili ad omnibus, et honore sepulture destinati: Sepelientur in morte. (Calmet.)

VIDUE ILLUS NON PLORABUNT: infames magnorum criminum lugere velutum apud multas gentes. I. Liberum, d. de his qui notantur infamia. Suetonius, in Tiberio, 61: Interdictum ne capite damnatos propinquui lugerent. (Grotius.)

tunt, in morte, scilicet secundâ; quæ mors animæ dicitur, et à nostro interprete meritò vocatur interitus. S. Ambrosius, lib. de Fide resurrectionis, tres mortes recensens: « Tertia, inquit, est de quâ dictum legitimus: Dimitit mortuos sepelire mortuos suos. Ea morte non solum caro, sed etiam anima moritur. » S. Augustinus numerat quatuor mortes. Prima est, cùm corpus extinguitur; secunda, cùm in peccatis versamur; tertia, cùm anima punitur sine corpore: quarta est mors animæ cum corpore in inferno. Hoc observat in Dialogo questionum sexaginta quinque, quest. 52. Impii ergo sepeluntur in morte, et pî in vita. Vide que superius, cap. 20, vers. 26, dicta sunt.

VERS. 16. — Si comportaverit quasi terram argentum, et sicut lutum preparaverit vestimenta (1) : — VERS. 17. — Preparabit quidem, sed justus vestietur illis; et argentum innocens dividet (2). Aparificatio est felicitatis nimirum brevis, et erroris quo seducitur impius iniustæ opes congregans, qui in caput laborum sunt; quandoquidem iudicio divino sape laboribus suis minimè fruatur, sed in usum piorum transfiguratur, ut malè parta bene impendantur. Ita eveniens legitus ut operi multile Labani darentur Jacobi; et divitiae impiorum regum Chanaan ad pios Hebreos transferrentur, sicut scriptum est, Psalm. 44: « Et dedit illis regiones Gentium, et labores populorum possederunt, ut custodiant justificationes ejus, et legem ejus requirant. Eodem modo regnum Saitis collatum fuit Davidi, qui bonis viris politetur, dicens,

(1) Les vêtements font partie des trésors des Orientaux aussi bien que les joyaux. Les présents que l'on fait parmi eux consistent souvent en objets d'habillement. Bokhater, célèbre poète arabe du neuvième siècle, en a reçu tant, qu'il a mort laissa deux cents chemises et cinq cents turbans. Voyez D'Herbelot, art. Bokhater. (Drach.)

(2) Il faut ici observer deux choses: la première, que ce discours est visiblement figuré, puisque, dans le simple, ni le juste ni l'homme de bien ne s'envoient des dépouilles des ravisseurs et des injustes, et que toute leur attention est de ne pas prendre aucune partie. La seconde, que le juste et l'homme de bien sont ici opposés aux impies qui rejettent le Sauveur, et qu'on ne peut entendre, par conséquent, sous le nom des premiers, que les Chrétiens, tirés presque tous d'entre les Gentils, et substitués aux Juifs indigènes. Voici donc, « me semble, la pensée du prophète: Quoique la nation à qui le Sauveur avait été promis soit rejetée, les promesses néanmoins ne deviendront point vaines. Tous les trésors de ce peuple ingrat passeront en d'autres mains. Les Ecritures, qui faisaient ses principales richesses, seront données à des étrangers qui n'y avaient eu aucune part. Les prophéties, le sacrifice, le culte véritable, l'autorité, le ministère, la sainteté, l'héritage éternel, seront accordées à des hommes justifiés par la foi, et blanchis dans le sang de l'agneau. L'ancien peuple perdra tout, et sera réduit à une honteuse nullité. Tout ce que ses pères avaient gâssé, tout ce qui lui avait été confié, tout ce qui faisait sa gloire, et qui servait à le distinguer de tous les autres peuples, sera transporté aux humbles et aux petits, qui sont les seuls justes aux yeux de Dieu, et qui partageront ainsi les dépouilles des impies, traités justement comme des usurpateurs, après avoir renoncé le Messie, à qui tout appartient. (Duguet.)

Psalm. 56, 34: *Expecta Dominum, et custodi tiam ejus, et exaltabit te, ut hereditate capias terram; cum perierint peccatores, videbis.* Hæc autem Jobi sententia, quæ impiorum bona pîs attribuit, in vitâ impiorum interdum, quandoque vero in interitu corrumdem vera est, at non universi accipienda. Nequa enim mens est asserere opes ab impiis congestas ad pios semper devolvi; quia, ut supra monimus, temporales istiusmodi promissiones, uti et minas, non videamus in hoc seculo semper impliri. Nam aliquando etiam Deus rapit, et auferit bona iustorum, et prolijs ipsorum, eaque concedit latronibus et piratis, qui illos spoliant omnibus factatione suis. Cur vero id facit? Causa, quam penes se arcana habet, nobis est incognita; intelligentiam tamen id ipsum bono fieri. Eo pacto enim ipsos vult patientia exercere, aut vult ipsi tollere occasionem somme se in hiis terris obviriendi, aut denique vult ex illis purgationis causâ mittere sanguinem; quia viles copiam quam possident illis instar noxii redundantur futurum. Discamus igitur ita contemplari iudicia Dei temporalia, ut ipsum ad eodem semper modo agendum non astrinjamus. Magnum enim est inter id quod vitam præsentem spectat et arcana Dei iudicia crimini.

Idem judicandum de promiseionibus, quas similiiter videamus non eodem semper tenore impliri, sed prout Deus nos expedit. Ad vitam autem præsentem quod attinet, verum est in genere nos nobis polliceri posse, fore ut in eâ nobis Deus sit quasi vice dux, et quādiū nos in eâ esset volerit nos sustentet sua bona- nitate, nosque sub umbrâ et protectione sua habeat; sed non possumus expressè statuere utrum abunde bona sit datus nobis, utrum valetudinem, utrum sit nos ex manu hostium liberatus, utrum denique nobis sit hæc vel illa ratione opitularius. Nobis nihil horum designare et certò polliceri possumus; sed nos ad particularem istorum in spe nostrâ designationem quod attinet, obvolutis oculis esse oportet. Nam etiam Deus vult non hic quasi in perpetua pugna esse, et quidquid nobis immiserit, quiq[ue] bonique consulere, atque totos cum fiduciâ et resignatione ex ipsius dispositione, satis aptos pendere, illige in omnibus acquisescere. Verum quidem sunt filios Dei, quoniam in simplicitate et integritate ambulant, multis rebus opus habent, illisque ita immixtæ paupertatem, ut de die in diem ipsos invasura esse videatur; sed Deus ita illis pleniorum prospicit, ut semper ulterius pergeat. Nonnunquam etiam accidit, ut cum improbi argentum, aurum et supellecum multam collegerint, probi postea illorum spoliis induantur. Sed hic nulla, ut dixi, regula generalis constituit debet, cui Deum astringamus. Decet igitur nos tenere suspensus. Ceterum si de manibus improborum bona Deus avellat, intelligamus cum minas, que hic proponuntur, implore; si id non faciat, pro certo habemus, ipsum sibi in ultimum diem sui iudicii executionem reservare, nec modò velle res in perfectum statum asserere, ut spem nostram alat, eoque ut presenti mundo addicti non simus, et hic uerius, tanquam in paradiso, felicitatem

COMMENTARIUM. CAPUT XXVII.

82

nostram non queramus, sed sursù subtilos oculos habemus, et eò expeditius hanc inferiorem vitam tanquam viam aliquam decurramus: nosque in his terris peregrinos et advenas esse, idèque nobis semper ad colestern illam et permanentem hereditatem adspicrandam esse cognoscamus. Eodem modo intelligenda sunt que sequuntur.

VERS. 18. — *Ereditavit sicut tinea (4) domum*

(1) Quæ dûa domumculam in putri ligno excavat, sibi pertinet par; nam lignum debilitat, quo contracto etiam ipsa excutitur et perit.

UMBRACLUM, quod ad breve tempus durat, nam uis collectis, ac fructibus agri, tabernaculum dissolvitur. (Menochius.)

Sicur (enim) *Tinea* (seu vermis) *Ereditavit domum suam*, involvens se in folia arborum non suarum, eaque contrahens, et in eis se evicerat, sibi in his domiciliis facit, sed vix confecto domicilio, decerpitur, abjectitur, et divulso seruo, vermis jam in tineam transmutandus, pede calcatur et conteritur, simili successu seu exenterat impius assiduis curis et labebibus, corrodens undique quo potest; sed heredem rehinc non quoniam voluit, sed quem maxime horruit.

(Trinus.)

In ipsius commodam sibi atque amplam domum alienis sumptibus edificavit, cui vermis, qui vestis dispendio, in illa sibi dominum excavat; sedes ibi posuit, insta illius qui excubias in agris seu vineis agit. Vermis è ueste excessus, dejectus in ignem, et umbraclum custodis destruet. Eadem sors domicilio impium futura est. Reddi potest Hebreus: « *Ereditavit sibi domum tanquam sidus polare, et custos fecit sibi tugurium.* » Altam adeo magnitudinem domum sibi extixit, ut colum et paradiuum emuletur. Verum alterum versiculi membrum augustinus priori sententia par non est, demonstrante non obscurè, refutandam esse Vulgatam, qua Chaldeo congruit, omnibusque ferè interpretibus probatur. Septuaginta: « *Ereditavimus ejus sicut tinea, et sicut aranea.* » Peribit, dejectus tam facili quam araneæ domus destruet. (Calmet.)

Tinea domus est temus quidem folliculus, in quo tinea ueste conditur; ille tamen mox disrupt, ubi primum ab homini vestis excutitur. Tam facile ac repente domus a family impii corruit, etiamque vivo ac vidente raptore steterit ac durabit, sine metu ruine. Alii similitudinem in eo postum existimat, quod sicut tinea rodenudo sibi edificat domum, dominoque ac dispendio alterius sumbi sibi domiciliom extixit, quod tamen in se est ruinosum atque intus velut erosum; its et impius alienas res corrodendo et vorando domum suum erigere ac stabilire molient, candem simul demoliatur, opibus et fortunis, quas iniustè corrot, exentiendus. *וְאַתָּה תִּנְאַתֵּם* ut supra, 45, 28; Isa. 30, 9, 51; Ps. 59, 12. Conf. Bochartus, part. 2, 1, 4, cap. 23, t. 5, p. 515, edit. Lips. Fuerit qui *וְאַתָּה* ut supra, 9, 9, pro nomine *Arcti* sideris, habent, et nostrum locum sic interpretarentur: « *Ut tenebris faciat quasi Arcti domum suam, et velut tugurium, quod facit custos.* » Ac si *Arctus* velit, impio sedes splendidae et magnifica sibi extrahere, queque tanquam in colo sint, instar *Arcti* domus, sed tamen parum durant, et citò destruantur, vel *trappulivis*. Certe inter stellas habet, vel *domicilium* ponere, alias quoque. A. Schultens observatione, occurrit. Et Arabes, ad summum culmen splendoris et glorie designandum, adhibere amant dietas duas stellas circa polum arcticum, quippe que supra reliquas omnes eminent. Sed illi interpretatione jana Bochartus, c. 1, p. 517, recte obverter, nam non admittere constructionem verborum Hebreorum. « *Opponuntur, inquit, et illa duæ domus similitudines* » (Grotius.)

SUAM, ET SICUT CUSTOS FECIT UMBRACULUM. Durabus apertissimis comparationibus hic explicat Jobus, quim parum habitura sit firmatis domus, quam sibi ex alienis sumptibus et rapinis molitur impius; quae non erit diutior quam domus, quam sibi in ligne aut laneo vestimento construxit tinea, que oris flatu convellitur; et umbraclum custodis vineæ vel cucumerarum, quod levè manu extixit, exiguo duntaxat tempore, quo uva fructusque maturi custodiuntur, usit est, ac deinde statim dissipatur. Ac tinea quidem edificat domum suam cum alterius jacturâ, corroendo aliena, sibi usurpando, virum simplicem suaviter et insensibiliter decipiendo, innocentem circumveniendo, per usuram palliatum et operata injuriam recipiendo ea que aliorum sunt; et tantum opibus crescit, domumque suam extendit, quantum alii detrahunt. Unde D. Hieronymus, epist. 151, ad Algasian, quest. 6, annotavit Christum Dominum aptè vocasse divitas mammoman iniquitatis, quia de iniquitate collecta sunt. Aut certe eis divelluntur, quasi ad diversa referantur. A. Schultens, in Animadvers. philolog. in Job. an. 1708 edit., וְאַתָּה h. l. eodem significatu sumendum conject, quem obtinet Arabum *nidi aris*, peculiariter, qui in arbore neciunt, et hinc verit: « *Extruit tanquam nidum avicularum domum suam.* » Sed in Commentario ad h. l. ipse istam conjecturam recantavit. Attamen *nidi* significatum huic loco nuper demò applicunt Berg, in Specim. Animadvers. versione Schultensiane annexo, hoc tamen discernimus, quid à nostro poëta indicari putat *nidum* de genere illorum quos apud Orientales quidem, agrorum custodes, sibi construere in arborebus soleant, ut respondeat וְאַתָּה in altero hemisphærio, et utroque improbus dicatur domum suam *construere* *strix* *nidus* *aut* *tugurium*, *quod*, *servanda* messis causa, *sibi* *parat* *casus agrorum*, respectu, ut Berg opinatur, sollicita curè quam intelligatur adhibere in praecavendo ne quid patiatur danni, aut ultam omnini faciat rerum suarum jacturam. Nobis tamen minus opposita videtur ea comparatio, ut tacceamus, parum tutè nominis וְאַתָּה hoc solo loco talem significatum tribui, qui nulli alii V. T. loco apti est, praesertim quim nihil sit quod nos cogat ut usitatum *tinea* notionem repudiemus. Quemadmodum autem in priore hemisphærio subitanum ruinam domus improbi similitudine tenuis folliculus, quo tinea conditur, descripitur, sic in altero membro similiter depingit cladem et subversionem posteris impii incumbentem, in quorum ruinis appareat omnem illam fortunam domus opulentæ ad instar levidensis casule, sponte correre: וְאַתָּה et *sicut tugurium*, quod *fecit custos agrorum*, ut pergunt, quam ad breve tempus sibi facit וְאַתָּה, ita domus improbi erit. Custodes fructuum tugurium ex levi materia compingunt aestate, dum fructus pendent. Hæc, collectis fructibus, diruntur vel negliguntur, et, hyeme et pluvia superveniente, facile ac velut sponte sua, corruntur. Similiter domus improbi sui post sata mox collabuntur. וְאַתָּה Chaldeus bené *בְּצָרֶב custos fructuum* redidit. (Rossmuller.)

Ereditavit quasi tinea domum suam. Domus quam edificavit ita facile peribit, quam tinea domicilium, quid ipsi corrot.

Et sicut custos fecit umbraclum. Non durabilior erit domus ejus quam perga quama ad tempus breve sibi facit וְאַתָּה, pomorum custos. Vide Jonam, 4, 5 et sequentibus. (Grotius.)

ideò comparatur impiorum domus cum tinearum domiciliis, quia sicut tinea, cùm domum construi, illas fundamenta corroendo debilitat; nam si in lignis habitat, ligna corredit et perforat, facit ut labante domo non possit esse diuturna commoratio; sic impius non tam adificat quām evertit domum, ut reverta, dum bene acquisitis malè acquisitas facultates adjungit, tineas inducat; que si quid est solidi corrumptum aqua evertunt.

Septuaginta aliam addiderunt similitudinem, que satis indicat quantia sit eorum futilitas, que impiorum comparat et molitur solertia; sic autem illi: ἀπό τοῖς οὐρανοῖς διέτησεν, καὶ ὑπέρ ἀρχήν, ενεδειχθεὶς αὐτοῖς αὐτοῖς, καὶ σιγῇ τείχος, καὶ σιγῇ αράνη. Quām sit futilis domus, que ex aranearum tela construitur, quām solvatur facile, res ipsa loquitur, que etiam jam apud Hebreos in proverbiū abit. Vide que diximus supra ad illud capitū octavī: *Sicut tela aranearum fiducia ejus.*

Eadem quoque divitiarum fragilitatem aptè exprimit similitudo umbraculi seu tuguri quod excitat custos, v. g., cucumerari aut vinea, nec diutius durat quām necessariae videatur cucumerari vinearumque custodia; quorum gratiā a custode levī manu atque opere extatim fuerat; quādū nihil fructus sunt in suis plantis maturi et esculent, id est, exiguo tempore, et mense plerisque non amplius uno, quia statim dissipantur. Et si custos iste pecorum sit, nullò solvit transferetur faciliter, quia sicut pastores, sic etiam eorum tabernaculum sequunt gregem, qui alia subinde atque alia loca mutare solent, neque in uno commorari, nisi unum aut alterum diem. Sicut faciunt Cedreni, qui rei pecunias assiduum dant operam, et quia pascua mutant, quotidiū fugunt et refugunt tabernacula. Quare tabernaculum hujusmodi præbiali specie prō se sumit̄ momentaneā, queque ita dissolvitur, ut illius nullum superēst vestigium. Sic Isaías ait, c. 4, v. 8: *Relinqueret filia Sion ut umbra culum in vinea, et sicut tugurii in cucumerio.* Hoc enim, peracta vīndemā collectisque fructibus, sic dissipantur, ut neque speciem habeant ullam neque usum. Idem, c. 21, v. 20, ait: *Agitatione agitabatur terra sicut ebrios, auferetur quasi tabernaculum unius noctis.* Hoc tabernaculum aut pastorum est, qui non eodem sep̄ loco pernoctant, sed ut mutant pabula, sic etiam alio atque alio transferunt umbracula; aut certi viatorum: nam viri delicati atque potentes, cùm domo exēnt, tabernacula secum gestare solent. Cū enim non raro contingit ut nosc̄ obrepant antequām commodū invēniant hospitium, ne cogantur pernoctare sub diō, mobile secum tectum circumferunt, quod statim atque illuxit dissolvuntur. Tabernaculorum certi pastorum memini Ezechias apud Isaiam, 58, 12, dūm suę vite curriculum confectum jam esse meditabatur: *Generatio mea ablatā est, et convoluta est à me quasi tabernacula pastorum. Præcisa est velut à texente vita mea; dūm adhuc ordixer, succidū me.*

E quibus satis constat in Scripturis passim umbra culum seu tabernaculum sumi pro re mutabili fragili-

que, ut bene Sanctus observat. Quapropter per illud ap̄te divitiarum frequentissimā dominos suos mutatum inconstanter denotatur. Dūm autem custodis meminit, avari hominis indolem expressit. Custos enim vinea (ut ante dicebam) facit umbraculum ex quo attendat racemini custodiendis in alterius utilitatem; perpetuō curat, vigilat, circumspect, anxiat, hoc contendens, ut intacti omnes racemi conserventur domino qui vineam vīndematurus est. Non potuit meo iudicio melius explicari conditio divitis avari quām sub hœ hieroglyphico; non est illi dominus paciūriū, sed servus et custos, id quod suprà demonstravimus, et exp̄ssus spiritus sanctus exposuit per Salomonem illis verbis expansione dignis, Eccl. 6, 1: *Est malum quod vidi sub sole, et quidem frequens apud homines (hac scilicet nostra miseria est, quid grandia mala quibus afflūrunt non attendimus, quantumvis frequentissima sint): Vir cui deedit Deus divitias, et substantias, et honorem, et nihil deest anima sua ex omnibus quæ desiderat; nec tribuit ei potestate Dei ut comedat ex eo, sed extraneus vorbit illud. Expende illud: Nec tribuit ei potestatem Deus. Olympiodorus intelligit de divina permissione quā Deus permittit tanto affectu divitiae tradi amori divitiarum, ut non permittat amor, quo eas diligit, easdem tangere vel consumere. Qui enim nimis aliqui diligit, nulla ratione permittit ab amore illud perdere aut distrahere. Sicut ergo superbis quibusdam Deus permisit suas passiones sequi, quo propterea dicitur tradidisse in passiones ignominia, et quid colerent tantum deos serpentes, volucres et reptilia, ita propter iniurias avari eum dimittit, qui concupiscentiā sūt inflammetur erga pecunias, quas tanquam Deum habeat et veneretur. Itaque hic grandi pecuniarum amor, quo divitiae diligis, & avare, juxta Olympiodori sententiam, Deo singulariter permittente, ad tuī perditionem contingit. S. Gregorius Thaumaturgus et Cajetanus, in cap. 6 Eccl., non de sola permissione intelligent, sed de voluntate Dei positivā, quā non null concedere avaro usum honorum suorum, à quo justè vult subtrahere auxilium efficax (manente tamen illius libertate), ne divitiae suis utatur: sicut ē contra de justo dixerat Iacobus Salomon, Eccl. 5, 18, quod potestatem ei tribuit, ut comedat ex bonis suis. Quoniam autem dominus est potestas utendi re in quæcumque usum licitum, sicut dicitur Deus auferre potestate ut aliā utendi rebus et bonis suis, ita dici potest auferre ut illo dominum eorum. Quādū ergo illi retinet? Utique tanquam custos. Cū enim Deus eum fecisset dominum, ipse se nudum et merum fecit custodem, qui toto pectori intacta nititur conservare bona non sibi, sed haeredi; idēc ipse non audet ea tangere, ut ex eis comedat; alius autem tanquam dominus veniens vorabit omnia. Custos ergo es, inquit S. Ambrosius, lib. de Nabuth, cap. 14, non dominus tuarum facultatum, qui aurum terra infidis, minister utique ejus, non arbitrus. Habet se itaque dives avarus tanquam custos vinea in tabernaculo domus sue: se enim moriente, veniet heres tanquam domi-*

nus, et omnes racemos quasi vīndemā sibi reposant rapiet colligetque. Talis est dives in vita suā; sed quis in morte? Id explicit ap̄issimā Job subdens:

VERS. 19.—*DIVES CUM DORMIERIT NIHIL SECUM AUFERET; APERIET OCULOS SUOS, ET NIHIL INVENIET* (1). Ubi notandum vitam hanc somnum, et mortem vocari vigilam. *Dives, inquit, cum dormierit, id est, postquam dormierit, posset somnum hujus vite, aperire oculos suos, et nihil inveniet,* quia nimur phantasma totum erat et insomnum, quod hic videbat; cui consentit illa Davidis sententia, Psal. 75, 6: *Dormierunt somnum suum, et nihil inveniunt omnes viri divitiarum in manus suis.* In locū ita pulchre S. Ambrosius: *Quia, inquit, dieles somnum suum dormierunt, non habent Christi quietem, non surgunt Christi resurrectione.* Dormiunt ergo somnum suum potentes implique, in illo non virtutes, non imitationē Christi, non bona somniantes opera, que verū sunt res, sed vanitates, sed peccata, sed dominationes et principatus; et hinc est ut vigilantes non inventant ea in altera vita, in quā nihil boni nisi que sum Christi; hac autem ipsi habere non possunt, quia hic non dormiunt Christi somnum, et sic vigilantes, ibi nihil invenientes, tum

(1) *APERIET OCULOS (mentis in morte), ET NIHIL INVENIET;* nihil sibi utile, commodum, fructuosum ex omnibus opibus vel operibus suis. (Tirinus.)

In Greco: *Ιδόντες ρυπαγμέναν υπὸ τὸν προσπεριόν, δίνεις δομητὶς οὐκ απονέπεται, δίνεις δομητὶς οὐκ απονέπεται. Ναμ προτερεύει, απονέπεται, Ἀλεξανδρεὺς δικτύον διετός οὗ τοι καὶ μόνον εἰναὶ μνημόνιον μεγάλου πεπλοῦ,* 2 Reg. 22, 19.

APERIET OCULOS SUOS ET NIHIL INVENIET. Sep̄ etiam dūm vivit a suis deseruit ob mōbos contagio mortandos. (Grotius.)

Lorsque le riche s'endormira en mourant, il n'empêtra rien avec lui; il ouvrira les yeux, et il ne trounera rien. — Il est étonnant, dit S. Grégoire, que Job témoigne en parlant du riche, que lorsqu'il sera endormi il ouvrira les yeux. Car pour dormir, ajouté ce Saint, nous fermons les yeux; et au contraire nous les ouvrions étant éveillés. Mais au sujet dont il s'agit, il est vrai de dire que l'homme étant composé de corps et d'âme, lorsque le corps est endormi par la mort, l'âme se réveille en même temps. Ainsi le riche s'endort, et il ouvre néanmoins les yeux; parce que son corps étant mort, son âme commence à voir et à connaître la vérité de toutes choses: elle s'aperçoit alors du néant de ce qu'elle possédait, et elle se trouve dans un vide entier, elle qui se regardait auparavant, et qui se réjouissait comme étant remplie de toutes sortes de biens plus que tous les autres. Qu'en s'enfle donc, continue ce Père, et que l'on se glorifie présentement tant que l'on voudra, d'être plus riche que son prochain; il viendra un temps que celui qui se sera élevé ridiculement de cet avantage, se réveillera de son sommeil, et il connaîtra alors combien ce qu'il possédait en songe était vain et peu solide. Car il arrive à ce riche au temps de la mort la même chose qui arrive assez souvent à un pauvre, lequel s'imagine, étant endormi, qu'il est devenu très-riche, et qu'il commence déjà à mépriser ceux qui le méprisaient auparavant, à cause de sa pauvreté; mais se réveillant ensuite, il sent un fort grand chagrin d'avoir perdu cette image, quoique l'âme, des grandes richesses dont il jouissait au moins en dormant; et il gémit d'autant plus sous le poids de sa pauvreté, que le temps de son honneur, quoique imaginaire, a moins duré. (Sacy.)

Aīo quoque modo potest intelligi quod S. Job dicit: *Aperiet oculos suos, et nihil inveniet.* Aperio enim oculorum in Scriptura sacra significat brevissimum, momentaneū et imperceptibile tempus. Unde Apostolus, ad judicandum quām brevi tempore futura sit in iudicio rerum omnium discussio, dixit, 1 Cor. 15, 8:

In ictu oculi, ut S. Augustinus annotavit Epist. 49, ad *Deo gratias*, quest. 1. Itaque idem est *aperiet oculos*, ac si dicas : In apertione oculorum omnia illi evanescent, et inventis se omnibus bonis solitatum et nodum ; transibit subito à grandi abundantia ad summam inopiam, et omnia dercepent ex oculis evanescent, ut in divite epulone voluit tenuis evangelicus demonstrare, de quo tradit, Luce 16, 22 : *Mortuus est diues, et sepultus est in inferno*, ubi observat S. Augustinus, lib. 15 de Civitate, cap. 41, vim illius verbi, *mortuus est*, qua tam subitum transitus indicat, ut simul fieri et factum esse declareret. Ex eo autem quod hinc nihil secum auferet, nihilque ibi reperierit corum que hic tenerunt, sequitur ipsum summam incursum inopiam. Non enim ibi qui inventi nisi quod secum portaverit, neque ibi datur aliquid nisi quod ipse hic eò prius transmisserit, ut optimè D. Augustinus in Commentario ad Psal. 48, ostendit. Unde bene subdit Job :

Vers. 20. — APPREHENDERET EUM QUASI AQUA (1) IN OPIA : NOCTE OPPRIMET EUM TEMPESTAS. Quasi dicat : Sicut aqua de celo cadens, hominemque in agro reperiens, sic vitam functione assequetur et comprehendet inopia, et opprimit eum cumulus tribulationum, quasi seva tempestas, idque nocte, id est, insuperato, cum serius erit, nec spes supererit aut effigiari aut remedii. Hicce verbi grandis tremendum continentur mysteria, quae attentum mentis cogitatione expenduntur. S. Gregorius, lib. 18 Moralia, cap. 12, tempestatis nomine divinum iudicium intelligit aut mortis horam, quæ divino iudicio quis sistitur ; hec opprimit eum nocte, qui tempus improbus designatur. Idcirco dicit Apostolus, 1 Thess. 5, 2 : *Dies Domini sicut fur in nocte ita veniet. Cum enim dixerint : Pax et securitas, tunc repente eius supervenient interitus.* Ipsemt Apostolus, inquit S. Augustinus, epist. 80 ad Ilesy- chium, quid noctis nomine intellegenter explicare vo-

(1) Quasi repentinus imber viatorem.
TEMPESTAS, venti imber, grando, fulmina.

(Menochius.)

APPREHENDERET, etc., id est, undique magni impia, maximo impetu in eum irruit et obiret ; idque nocte, id est, insuperato, cumque serius erit, nec spes supererit aut effigiari, aut remedii. (Tirinus.)

Pluribus describatur gravis improbi florentis ruina, nee opinata Dei iudechia, flaminis, vel venti instar, eum opprimentia, iudiciorum et exemplum simul fiat orbis terrarum. Quim minimè putaverit, medis in lauitis, subito profligabatur. בְּלֹא כָּמָס כָּמָס, consector, et apprehendunt eum instar aquarum, ceterim et inopinato irruunt, ut effigere non licet, terror, mors cum suis terroribus. Conf. supra 18, 14, Ps. 73, 45. בְּלֹא כָּמָס, nocti, quum securus quieti se dederit, furuit quasi, abripiet ipsum turbo, nill tali opinante rapit, et in extum propelet. Eadem formula supra, 21, 18, usurpata. Syrus posterior hemisticchium, novam addens comparationem, sic redidit : *Sicut tempestatem valentem auferet eum ventus noctis.* Ubi nemo non offendit in *tempestatis volunti* comparatione. Nomen autem, quod Sionita tempestatem verit, in Castelli Lexico Syriaco non exstet. Igitur ejus explicatio potesta est ex Arabica horum voluntem, que talis est : *Sicut limum volantem.* Rosenmuller.)

luit subdens : *Cum dixerint : Pax et securitas*, id est, cum minùs expectatur mors aut adventus Domini, ideoque repentinus superveniet interitus. Hinc, inquit Gregorius loco citato, subdidit idem Apostolus : *Vos autem, fratres, non estis in tenebris, ut vos dies illa tanquam fur comprehendat : omnes enim vos filii lucis estis, et filii diei ; non sumus noctis neque tenebrarum.* Non eram in nocte, qui attentum consideratione mortem ei Domini adventum expectabant. Nocte ergo divitem opprimit tempestas, qui advenit ei mors cum minùs cam sperat, quando magis implicatus est curis hujus vita, et quando dicit : *Pax et securitas.* Unde Pagninus hoc loco legit : *Nox furatus est eum turbo.* Id est : Venit turbo nocte, et furatus est cum qui nullo modo sibi à morte cavebat. Id quod (ut idem S. Gregorius loco supra citato annotat), Christus indicare voluit de quadam divite agens, qui cum nihil minus quam de morte curaret, sed totus intentus esset vite praesenti, quam longam sibi promittebat dicens, Luca 12, 19 : *Animæ meæ habes multa bona deposita in amos plarioris ; reipuec, comed, bibe, etc.* tunc enim multorum amorum, inquit S. Basilus, Hom. 6 in descendentibus, sibi ipsi imaginabatur, subito ad eum facta est vox : *Stule, hæc nocte repetent animam tuam, et quæ parasti enijs erunt?* In hujus confirmatione et explicacione expendit idem S. Gregorius, lib. 35 Moralia cap. 1, quod Helio asserunt de divitibus et potentibus agens. Subito morientur. *Quoniam enim sero de hæc vîa tollantur, subito et repente tolluntur ; quia faciem suam cogitando prævidere nesciunt.* Subitum est homini quod cogitare non potuit, non cogitare. Job 53, 20. Ita S. Gregorius.

Observa autem illud, opprimentem eum tempestas. In Hebreo pro tempestate habent nomen מִזְרָחַ suphah : quod significat turbinem, aut tempestatem turbulentissimam et violentissimam ex grandi vento concitatam ; quomodo Vulgatus aliquando hanc vocem translatit supra cap. 21, vers. 48, et Isaiae 5, vers. 28, quomodo et Pagninus hoc loco legit : *Furatus est eum turbo.* Accidet itaque ei sicuti Pharaoni, cuius casum elegansissime Moyses descripsit. Deo agente apertum fuit et parata via, per quam Israel transirent : *In spiritu*, inquit, Exodi 14, 8, *furores tui congregata sunt aqua, stetit uanda fluens, congregata sunt abyssi in medio mari.* Spiritum furoris Dei vocat ventum validum quem Deus misit ad apertendum mare et sternendum viam : quo flante, ut in hebreo habetur, *coagulatus abys in medio mari.* Hinc appareat manifestè, inquit Cajetanus, in Exodi cap. 15, quod ventus à Deo immisso non solus fuit ad exciscandum locum maris et terram, super quam aquæ fuerant, sed etiam ad coagulandam aquam hinc et inde super mare. Per modum itaque congelationis aquæ steterunt tanquam muri, et acervi aquarum effecti hinc et inde super mare. Et ad exaggerationem miraculi dicitur in corde mariis : *qua coagulatio maris in superficie et ad oram naturaliter fieri potest ; sed in corde, hoc est, in profundo et medio mari, id fieri miraculum est....* Dicitur autem ventus ille immisso à Deo spiritus furoris

tum, quæ conterat currum corporis, rotas sensuum et virium corporalium, unde miser remanet attonitus conturbatusque mente; et anima, que tanquam eques est, in terram cadit non valens recte discurrere, nec attendere iis quibus oportet. Cupit jam fugere, et vitam in melius mutare ; sed longa restat ei via : nam habere veram contritionem, ex animo et mente perfecte converti in Deum, difficillimum est, et singulari supernaturali opus est auxilio. Ille insuper impeditus est propter corporis currum contritum, et rotas sensuum eversas. Venit statim tempestas mortis valida, que undique miserum involvit fluctibus, quem omnibus que habebat substitutum dimittit. Benè ergo dicitur : *Nox eum opprimet tempestas ; simili autem apprehendet eum, quasi aqua, inopia.* Quibus verbis primò indicat inopie magnitudinem, que omni ex parte cum circumdat et cinget. Sicut enim quando tempore diluvii aqua adventit, et homines comprehendunt, ubique eos cinxit et conclusit, nem tantum exterior, sed etiam interior omnia penetravit et replevit ; ita inopia miserum illum omni ex parte cinget, ut nihil penitus in ipso sit, quod non grandi inopia crucietur. Nec erit talis hæc inopia, ut ab illa possit homo liberari post diem, aut mensem, aut annum, aut salem post mille annos, sed in æternum duratura eo modo quo dixit David, Psal. 48, 20 : *In æternum non videbit lumen. Luminis enim nomine bona solent intelligi in Scripturâ, sicut tenebrarum typus mala. Nullum igitur bonum aut solitum habebit, idque in æternum.*

Vers. 21. — TOLLET EUM VENTUS URENS (1), ET AUPEDET, ET VELUT TURBO RAPIT EUM DE LOCO SUO. In Hebreo est : *Tollet eum Eurus*, ventus vehementissimus in terra Israel ab Oriente flans ; quem ideo קָדֵם Kadim vocant : nam קָדֵם Kedem Oriens est, sive plaga orientalis.... Sunt qui Euronoton hoc nomine significari tradunt. Est autem calidissimus, upote à Zonâ torridi projectus : unde à Gracis εὐρεῖος, id est, ventus urens, redditor : qui in illis regionibus tam vehemens est, ut etiam naves in mari perfringat, juxta illud Psalmi 47, 8 : *In spiritu vehementi conteres onops Eurus*, ubi in Hebreo habetur *per ventum קָדֵם Kadim*, sive orientalem : quo circâ εὐρεῖος, violentus vocatur à Symmacho ibidem, Exod. 44, 21. Eo mare Rubrum pervium redditus Deus, et coturnicos adduxit in castra Israëlitarum, dum in deserto essent, Psal. 77, 26. Dicit ergo Job fore ut impius tandem à vento ureni sive orientali abripatur, et loco suo pellatur. Significat autem hæc similitudine improbum, licet ad tempus floruerit, opibus et potentia valuerit, abre-

(1) Sept. habent : קָדֵם astus, Heb. קָדֵם qua-
dim. (Menochius.)

TOLLET EUM (de medio) VENTUS URENS, id est, morbus et mors, quae instar venti urens vehementissimi, et turbinis impetuosisimi ac validissimas etiam querces subvertent, evellet impium et prosternet.

(Tirinus.)

VENTUS URENS, Hebreus : *Cadim tollet eum.* Ventus cadim est propriè ventus orientalis, sicut et urens, in Arabia desertâ et Idumæa. (Calmet.)

TOLLET EUM EURUS, pestilens aura. Vide Exodi 10, 15, super 15, 2, Jona 4, 8. (Grotius.)

plum tamen et prostratum iri, non secis ac si ingens aliqua tempestas repente exoriat, aut ventus, qui omnia pessumdet. Turbo enim vehemens et praecepit quacumque permetat, late omnia concurbat, arbores ab radicibus convellit, ingentia saxa circumacta rotat, et ejaeantur procul, navigantium vela disjicit et disruptum, navigia ipsa concurquet, et nonnunquam in altum abripit. Ita divites judicari turibus incursum ad tribunal abripiet divitias omnibus spoliatos. Quod etiam regius Yates expressè cecinit, Psal. 73, 6: *Dormierunt somnum suum, et nihil invenierunt omnes viri divitiarum, in manibus suis.* A fallacissimis divitiis nihil patrocini sperandum esse accurata observans S. Chrysostomus Hom. in Entropium: *Si unquam antea, inquit, nunc maximè licet dicere: Vanitas vanitatum, et omnia vanitas.* Ubi nunc inelysis illi consolatus splendor? ubi illustres ille facies? ubi aplausus illi ac chorees, epulaque et festi convenitus? ubi corona et aula? ubi strepitus urbis, et ille circens spectator fausta acclamationes et aque adulatio? Omnia illi perierunt: procella vehemens folia dejecti, arborem spoliata redditum jam radicibus vacillant, tantaque vis venti impacta est, ut cum nervos ejus universo concurserit, tum ipsam funditus prosternere minetur, etc.) Verò Job ait: *Tollet cum ventus urens.* Id est, morbus vehemens, aut mors subitanæ venti urens similis cum dolor vehementissimo illum asperget de medio viventium; et quomodo venti turbula subito gyrat et rapit à loco suo, ac projicit in locum alterum, ita sententia divini iudicii ad instar turbinis impetuosissimi impium illum auferet de stato prosperitate temporalis, in quo ad tempus visus est consistere, projectaque in tebras extiores, ubi erit flatus et stridor dentum, Matth. 22, 15. Recit autem mors impii vocatur *ventus uestrus*; quia non solum corporis humorum, sed penitus spem siccata omnem: *turbo* verò dicitur ob celeritatem ac vehementiam, quemadmodum fortis contortus ac rapidus, qui arbores saxaque boni fixa convellit. De vi turbinis vide quae superius dicta sunt, cap. 9, vers. 17.

Vers. 22. — ET MITTET SUPER EUM (1), ET NOS PARCET: DE MANU EJUS FUGIENS FUGIET. — Super im-

(1) Illam ipsam tempestatem, de qua proxime dicunt.

Eius tempestatis, vel Dei tempestatis immittentis. FUGIENS FUGIET; quantum poterunt fugere fugient, sed non effugient. (Menochius.)

FUGIENS FUGIET, id est, celeriterem aufugiet, vita, et omnibus suis valere jussi. (Tirinus.)

לְלֹא, et proficit, scil. Deis (enjus nomen in hoc libro sapientiam vidimus omitti, ubi orationis serie illud subaudendum ostendit), super eum, scil. לְלֹא illa et infornita quibus repente opprimitur, לְלֹא nec parci illi, ut nullius fuerat miseritus, ita et sine misericordia pessum dabitur. Alii ad לְלֹא versus superiori subaudunt בְּלֹא, ut sit: Proficit se ventus, i. e., irmet in eum. Schnurrerus בְּלֹא item ex v. 21 subaudendum censem. A Locus, inquit, in quo versatur impius, es ist, qui persona induit hominemque suis malibus sursum vibrare dicuntur, hoc modo: *Eumque locis suis eorum pre-*

pium, inquit, in profundo inferni jacentem mittet iustus scelerum ulti penas horribiles et omnis generis tormenta, que hominis ingenium nec enumerare nec excogitare sufficiat, quot et quanta istibz miser sustineat. Deus enim tunc absque misericordia severissime in illum animadverteret faciens illi iudicium sine misericordia; quemadmodum ipse dum viveret soluit miserere proximorum. Quod autem sit, fugiens fugiet, id est, fugere conabitur, sed effugere nequit. Hebreia enim verba actum inchoatum tantum sepse significantur.

Vers. 23. — STRINGET SUPER TUM MANUS SUAS (1), ET SIBILABIT SUPER ILLUM INTENS LOCUM EJUS. — Proscriptio incedenter, ut et manibus ipsius evolat; quia quodam figura, quanquam audacior, minime incredibilis videri potest, quam Hebrei sexplicuisse *locum agnoscere vel abegere aliquem*, immo pedestri adeo oratione, Levit. 18, 25, 28, evomer *terra sua incolas dicatur.* Dubitate tamen veri possit: *Sutorum proficit;* ne loco manum tributam esse à poeta, mihi persuaderem possum, ne quidam tum si prosperebant illis usus esset. Multo concinnius videatur, suffit ad *תִּזְבַּח* ad Deum referri, hoc sensu: *A manu Dei fugiet* perirent, quam tamen non effugerent potest. Alii *aufugient* verbum h. l. capituli *concessione* (conf. supra, 9, 25), ut hie si sententia: *Manus Dei efficit, ut aufugere, i. e., interire et prorisus dispergere cogatur.* (Rossmuller.)

(1) Manum complosoe irridebit impium Deus; nam ut est in Psal. 2, 4: *Qui habitat in celis, etc.*

SIBILABIT, etc, quod etiam ad irrisione spectat. INTENS, etc, sedem felicitatis, ex qua exiidi impius. (Menochius.)

STRINGET MANES, quicunque ponam et exterminium impii viderit vel audierit. Heb., Greci et Chaldaici est, *plaudet complosa manus*, nempe pra administratione, irrisione et submissione; his, inquam, et aliis similibus impiorum penitus deterritis, eav semper mili ab omni graviore peccato, et vite morumque innocentem perpetuo fovi. (Tirinus.)

STRINGET SUPER EUM MANUS SUAS, quisque aderit plaudit praedicto.

SIBILABIT SUPER EUM, INTENS LOCUM EJUS, exsilabit morte, nonen. (Grotius.)

לְלֹא, et proficit, scil. Deis (enjus nomen in

super eum, vel rotas, suas, nempe Deus, de quo proximo verso locutus est. Sed quoniam hic continuatur narratio plagorum quibus afflictur impios coram hominim oculis, praeterea ad homines plagam spectatores. Est igitur hic loculus impersonalis elliptica, quibus Isa. 9, 6, Jer. 25, 6, Alii: *Completet, compleret scil., aliquis vel unusquisque, scil. qui eum ita deturabatur videbit.* *Plausus maximum* est signum, 1° gaudi, sive letitiae; 2° irrisio; vide Thren. 2, 15, Ezech. 23, 6, Nah. 5, 19. Hic autem insultans gestus Deo tribuitur בְּלֹא, id est, *l'impie, frapperont des mains, et le sielleront*, id est, de ce qu'il a fait lui-même, en considérant l'impie, non dans le temps de son élévation, mais de sa chute, et ayant conçue, non pour sa personne, mais pour son état, un mépris qui l'a porté à se moquer de ce qui paraît le plus florissant dans une fortune qui dure si peu, et dont la fin est si malheureuse. (Sacy.)

COMMENTARIUM. CAPUT XXVII.

terissimus autem iudex Deus sic illum manibus omnipotenti sue striget, ut elabi nosquā possit aut illa ratione effigere: adeo verò nulla super illum commiseratione movebitur, ut quasi silbando irideat eum complacens sibi in executione severa iustitiae sue: *Quemadmodum quoquo in Proverbis ad impios Sapientia dicit, Prov. 1, 26: Ego quoque in interiori vestro ridebo, et subsannabo, cum vobis id quod timebatis adveniret: cum irruerit repentina calamitas, et interiori quasi tempes tis ingruerit: quando venerit super vos tribulatio et angustia.* Dicuntur hæc אֶתְפָּנֵינוּ, id est, humano more: nee enim risus, qui fit deducit ore, nec sanza, que sunt contracta naso, nee ira ulvae passio cadit in Deum, qui incorporeus est et immutabilis. Tu enim, Domine potentissime et iustissime, ait S. Augustinus lib. 1 Confess. cap. 4, *stabili et immutabilis es; amas, nec astimas; zetas, et securus es; penitet te, et non doles; irascitur, et tranquillus es.* Igittu hie risus et subsannatio significat Dei grave justumque odium, quo averstatur et graviter plectit impios sui contemptores; non quod Deus detectetur tortura impiorum, seu quod detectetur iustitia justæ vindicta, quia justè plectuntur scelerati. Ita S. Bernardus, Serm. 9 in Psalmum Qui habita: *Quid ergo, inquit, in insipientium interiori Sapientia credimus placitum, nisi justissimum et summa dispositionem irreprochabilem ordinem rerum? Sanè quod Sapientia tunc placebit, sapientibus quoque placet necesse est universi.* Unde Job ait: *Sibilabit super illum intens locum ejus.* Deus enim, ut ibidem S. Bernardus observat, gaudet cum sive subsannationis, ut patet ex Thren. 2, 16; Nah. 3, 19; Jer. 25, 9; Soph. 2, 15; 2° stuporis. Vide 4 Reg. 9, 8, et 2 Par. 29, 8. (Synopsis.)

Celui qui verrà le lieu d' où il est tombé *frapperà des mains, et le siellerà en lui insultant.* — Job n' rapporte ce qu'il vient de dire touchant la fin malheureuse des impies, que pour faire voir qu' il tenait très persuadé de ces vérités, il avait eu un grand soin de se garder de tous les crimes que lui imputaient ses amis, et de conserver son innocence. Ainsi lorsqu'il dit que ceux qui jettent les yeux sur le lieu où était l'impie, *frapperont des mains, et le sielleront*, il parle de ce qu'il a fait lui-même, en considérant l'impie, non dans le temps de son élévation, mais de sa chute, et ayant conçue, non pour sa personne, mais pour son état, un mépris qui l'a porté à se moquer de ce qui paraît le plus florissant dans une fortune qui dure si peu, et dont la fin est si malheureuse. (Sacy.)

CAPUT XXVIII.

1. Habet argentinum venarum suarum principia; et auro locus est, in quo confundatur.

2. Ferrum de terrâ tollitur; et lapis solitus calore, in ass. vertitur.

3. Tempus posuit tenebris, et universorum finem ipse considerat, lapidem quoque caliginis, et umbram mortis.

CHAPITRE XXVIII.

1. Car c'est cette raison qui a appris à l'homme que l'argent a un principe et une source de ses veines dans les entrailles de la terre; et que l'or, qui se fond, a un lieu particulier où il se forme;

2. Que le fer se tire de la terre; et que la pierre étant fondue par la chaleur d'un feu ardent, se change en aîne.

3. L'homme a découvert ces choses, et il a borné le des ténèbres, où ces métiers étaient ensevelis depuis le commencement du monde: il considère lui-même la fin et les propriétés de toutes choses; il sait les faire servir à sa nécessité, à sa commodité, ou à sa vanité; et la pierre précieuse ensevelie dans l'obscurité des roches et dans le sein de la terre, comme dans l'ombre de la mort, ne peut être cachée à ses yeux.